

SOSIALURIN

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRØDRALAG

NR. 39.

LEYGARDAQIN
27. SEPTEMBER 1958

31. ÁRG.

P. M. Dam um bretska uppskotið,

teir 3 minnuttirnar, hann fekk í útvarpinum

Javnaðarflokkurin stríddist fyrri og er fúsar at gera alt, ið gjørligt er, til tess at 12 mila markið verður vunnið sum skjótast.

Henda stóða er ófrávikilig.

Men allir menn, lærdir sum leikir, eru á einum máli um, at fiskimarkssáttmálin av 1955 er í gildi og kann tessverri ikki avtakast ella broytast utan samtykki frá bretum. Hetta er ein veruleiki, ein beiskur veruleiki.

Tá ið nú danska ríkisstýrið hevur roynt at fáa bretar at ganga frá 1955 sáttmálanum, og tað ikki er eydnast, men bretar kortini ikki hava avvist samráðing um sjómarkið, men sett fram eitt semingsuppskot, heldur javnaðarflokkurin, at tað er skylda føroyinga at kanna uppskotið, um tað gevur føroysku fiskivinnuni nakran bata utan at slakaðverður av uppá tað prínciella kravið um 12 milamarkið.

Hitt bretska uppskotið sum tað fyrirliggur, kann flokkurin ikki taka, men er sjálvandi sinter at taka við tí uppskotinum, sum er gott og nýtiligt. Men tað gerst ikki utan um ta treyt, at bretar ganga við til eina stórbroyting og uppskoyti, ið eru samsvarandi við áleikandi krøv fiskimanna, herundir,

at sáttmálin av 1955 fellur burtur, at sjómarkið verður sett frá beinum basislinjum millum ystu oddar og sker,

at teir skriftliga binda seg til at veita føroyingum somu sømdir sum islendingar ella/og aðrar fiskivinnutjóðir vinna við sáttmála ella við tolereran sum t. d. er hent við tí íslenska 4 milamarkinum,

at gýtingargrunnarnir verða friðaðir ikki bara innanfyri 12 mila markið,

men eisini longri úti bæði á Norðhavinum, við Mikines, á Munkagrundinum og allastáðni har, ið gýtingargrunnar finnast.

Uppi samráðingarnar eiga at verða knýttar samráðingar um atkvøðu av 10 pst. tollinum, betri landingarrættindi og aðrar interessur føroyinga í Bretlandi.

Tað er einki at dylja, at bretar í uppskoti sínum til eina fyribilsskipan eru gingin inn fyrri leiðini í tvinnum punktum í javnaðaruppskotinum á tingi, nevniliga at vit skulu fáa somu sømdir sjómarkinum viðvíkjandi, sum við alheimsdómstól ella við avtalu ella við aðrari faktiskari góðkenning verða givnar øðrum fiskitjóðum, og so tað viðvíkjandi friðing av gýtingargrunnum.

Hungurstevna afturhaldsins

Í eini 10 ár høvdu sambands- og sjálfstýrismenn spælt sær við ellisrentumálið á tingi. Tað einasta teir høvdu at bjóða teimum gomlu, var:

»Sagen udsættes til næste år.«

Tey gomlu høvdu einki at liva av; tí settu javnaðarmenn í 1930 uppskot um, at øll hjón skuldu fáa 600 og einlig 400 kr. um árið í ellisrentu, tá tey høvdu fyllt 60 ár.

Men afturhaldið vanvirdi tey gomlu; ið høvdu offrað øll síni bestu mann-dómsr til gagn og frama fyrri fólk og land.

Teirra uppskot var stutt og greitt og ljóðaði:

»Sagen udsættes til næste år.«

TEIR SIGA NEI!

1955 trimilásáttmálin bindur jurisdíkt. Kann ikki fara úr gildi, fyrr enn 1967, utan Bretland fríviliga loysir okkum frá honum.

Men teir hava sagt nei, frættist, men teir vilja gera fyribilss broyting.

Tað er lagt sum loynimál, hvørjar hesar broytingar eru, tó er tað frætt fyrri vist, at tær ikki eru so, at danska stjórnin og føroyingar kunnu taka við teimum.

Eitt móttuppskot verður ætlandi sett frá føroyskari og danskari síðu.

Utan mun til mann og flokkar, lærdan og ólærdan, so eru allir menn á einum máli um, at vanlukkusáttmálin av 1955 jurisdíkt er í gildi.

Hetta vil siga, at vit kunnu ikki taka hann av ella broyta hann utan í semju við bretar.

Hetta er tann beiski veruleiki.

Tá ið so liggur fyrri, er tað einki minni enn eitt óðamannaverk og hin versta illgerðin móti Føroya fólk, tá ið tjóðveldismenn fyrst sjálvir søgdu nei at samráðast við bretar og danastjórn um avtøku, og um hon ikki fekt, so í minsta lagi um broyting av 1955

sáttmálanum, og at teir síðan har aftrat trýstu neyðaráðyrði, teir neyðstöddu fólkaflokksmenninar, og við teimum uppgavumenninar, sum nú sita á tingi fyrri gamla sjálfstýri, til eisini at stinga høvðið í buskin og hvina eitt nei úr sær til allar samráðingar.

Tað var ikki minni ómágerð, tá ið landsstýrið segði nei til at vera uppi í samráðingunum, nú tær fóru fram í London.

Sagan vil døma hesa stóðu tjóðveldismanna, fólkaflokksmanna, gamla sjálfstýrismanna og landsstýrismanna, tá veselgastu og ábyrgdaleysastu, ið nakar veit um at siga í landanna politisku søgu.

Ja, henda stóða er so vesel, at hon beinavegin hevur gjørt okkum føroyingar fyrri skommum og sett okkum stjórnartliga millum teirra lægst liggjandi.

Men danir komu so at samráðast einsamallir um at fáa bretar til fríviliga at lata sáttmálan av 1955 fara úr gildi.

Teir hava fingið eitt nei til svar frá bretum, ið kortini hava lagt fram eitt uppskot til broytingar.

Hví nevna teir ikki Grønland?

Tað er týðiligt, at einasta endamál tjóðveldisins í sjómarksmálinum er loysingin. Hitt øgiliga danahatrið, ið prædikað verður í 14. sept. er besta prógv um tað.

Men tjóðveldismenn vita, at við loysingini missa vit rættindi okkara í Grønlandi.

Vit verða ríknir av grunninum har, og útróðrarrættindini fara øll fyrri skeytið.

Vit verða í stóran mun ríknir av miðum og grunnum, har vit árliga veidda 38.000 tons.

Higartil hevur 14. sept. ella tjóðveldismenn ikki nevnt eitt orð um Grønland. Teir kunnu ikki gera, og teir tora ikki at gera tað. — Tað vil forkoma øllum loysingartosið.

Fiskimenn, varið tykkum!

Tjóðveldismenn eru úlvur í roði!

Hvor eigur Skálaberg?

Vit kundu tikið einhvønn annan; men her verður tað so Skálaberg, ið væl nýtiligur er sum dømi.

P. F. Kjølbro fekk stívar 600.000 kr. í studing frá tí almenna til keyp av Skálaberg.

Á hvørjum ári kann hann gera stórar avskrivningar, sum gera hann púra skatta frian, bæði hvat viðvíkur skatti til kommunu og landskassa.

Vit kunnu so meta um, hvussu leingi tað verður til felagið hevur vunnið bátin aftur við ongan skatt at gjalda.

Tann skatt, ið hetta miljónafelag ikki letur, má sjálvandi onkur annar lata — og vit vita hvørja tey eru!

Vit kunnu so spyrja: Hvor hevur gildið Skálaberg, tá ið avtornar?

Úr tinginum

Løgtingið er saman enn, men tingfundirnir eru eingir. — Havnarnevndin hevur fund hvønn dag um eitt uppskot frá landsstýrinum. Í hesum uppskoti eru fleiri bygdur, sum onga játtan fáa um bótan av havnaviðurskiftinum í 10 ár, meðan samlaði havnarplanurin í hesum tjóðarskeiði er umleið 35 milliónur (Tórshavn í 20 ár). Fleiri tingmenn mæla til, at hesi pláss koma við í nýggju havnarætlanina (og summi fáa bækkad tilskotið): Sumba, Hov, Famjin, Lørvik, Eidi og Sunda kommuna. Men formaður nevndarinnar, sambandsmaðurin H. Iversen, setur seg ímóti við hond og fót, og hann verður styðjaður av landsstýrinum og verkfrøðingi.

Tað er tagnarskylda yvir hesum uppskoti. Men álítandi frættir vilja vera við, at hvørki danir ella føroyingar vilja taka við tí.

Tað er tó tað góða við hesum uppskoti, at brýrnar eru ikki brotnar fyrri samráðingum, ið kunnu bera at einum úrsliti, ið ger stóðuna betri, utan at vit føroyingar hava slakað í okkara avgjörda príncipiella kravi um 12 milamark sum fyrsta stig og síðani allan landgrunnin við Føroyar fyrri føroyingar at fiska á.

— Okkara javnaðarmanna politikkur hevur altíð verið, er og verður til eina og hvørja tíð at vinna fiskimanninum, arbeiðsmanninum og føroyinginum í síni heild teir mest møguligu fyrimunir, tæy størstu møguligu góðu.

Suðurstreymoyar Javnaðarfelag

hevur fund í erva í Losjuni leygar-kvöldið 27. september kl. 8 sp.

Evni: 3. uppstillingarfundur til Løgtingsvalið.

Nevndin

Oyggjgjarfundur í Suðuroy

Seinasti uppstillingar fundur Suðuroy javnaðarmanna verður í Vági sunnudagin 28. sept.

Menn úr øllum bygdam biðjast møta.

Løgtingið byggir bátar?

Føroya Javnaðarflokkur hevur lagt á ting mál um at lata byggja fyrri lögtingsins rokning 50 seksringar til útróðurs í Grønlandi. Átlanin er so, at menn skulu kunnu yvirtaka hesar bátar við einum eginpeningi av 10 pst.

Ymisk tíðindi

70 ár. Igjár fyllti ein væl kendur maður 70 ár. Er hann nevndur, er hann kendur, sigur orðtakið, og í hesum føri man tað vera so. Rubek kenna øll. Í eitt mannamíni hevur hann starvast á mjólkaforsýningini, bæði á bátunum og á brúnni. Vit ynska honum til lukku og alt tað besta í komandi tíðum.

Brútleyp. Í dag giftast í Havn Pætur Hansen úr Nólsoy og Ása Samuelsen, ættað úr Sumba.

Uppstillingar til lögtingsval í Suðurstreymoy munnu nú fara at verða línar. Í kvöld er seinasti fundur hjá javnaðarmannum. Gl. sjálfstýrið er liðugt, har er Marius Johannesen á háskúlanum nr. 1 og Malla Samuelsen nr. 2. Føroya Væl hevur fund í kvöld, har man Trygve Samuelsen fara at vera fyrstur. Fólkaflakkurin sigst at hava Knud Wang nr. 1. Tjóðveldisflokkurin man ikki vera liðurur, og síðan er K. Mohr, sjálvsagt.

Kommunuvæl fóru fram í Svøríki seinasta sunnudag. Úrslitið av valinum segði forsætisráðharri Erlander, er ein álitisvátan til sitandi stjórn. Sum kunnugt er tað javnaðarstjórn í Svøríki.

TEIR STÓRU VALDA — TEIR SMÁU GJALDA

Núgaldandi avskrivningarreglur gera, at stórreiðararnir — teir við miljónainntøkum — eru skattafríir, bera púra ongan skatt.

Tá hesir ongan skatt gjalda, mugu onnur gera tað, og tað gera fiskimenn, arbeiðarar, tænastumenn, arbeiðskvinnur, ellisrentunijótarar og aðrir — utan mun til, hvussu lítill inntøkan er.

Hetta ómenniskjansliga og órættvís svikabragd framdu sambands-, tjóðveldis- og fólkaflokksmenn við avskrivningar lógini.

Hesum eru javnaðarmenn ímóti! Verið við í stríðnum ímóti hesum órættvís skattatrystinum á minni ment! Fykir, sjálvsagt!